

УДК 331.5 : 351 : 331.103.1 (477)

Переверзєва А.В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів і економічної теорії
Запорізький національний університет

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ У ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Pereverzieva A.V.,
cand.sc.(econ.), associate professor at the department of
international economics, natural resources and economic theory,
Zaporizhzhya National University

METHODICAL APPROACH TO DETERMINING THE VALUE FOR CREATION OF WORKPLACES IN UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

Постановка проблеми. Активізація процесів децентралізації у національній економіці є поштовхом до прискорення процесу утворення об'єднаних територіальних громад. Станом на 01.01.2018 р. в Україні вже створено 665 громад. Лідерами стали Полтавська, Дніпропетровська, Житомирська, Волинська, Хмельницька та Тернопільська області [1]. Сучасні економічні реалії свідчать про те, що зайнятість населення в громадах коливається в межах 45-50 %. Тобто половина працездатного населення є безробітними, що породжує низку соціальних проблем: зниження рівня життя, зростання кількості злочинів, виникнення соціальних конфліктів та інше. Одним із дієвих способів вирішення цієї нагальної проблеми є створення нових робочих місць, що дозволять збільшити рівень зайнятості та зменшити негативні наслідки від безробіття. Враховуючи обмеженість фінансових можливостей об'єднаних територіальних громад, вкрай важливо визначити вартість створення нових робочих місць та зміну рівня самодостатності громади за рахунок збільшення власних доходів внаслідок додаткової зайнятості населення. Адже стимулом до створення нових робочих місць є збільшення власних доходів громади, і, відповідно, зростання рівня їх самодостатності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність збалансування ринку праці за рахунок створення нових робочих місць доведено в працях В. Близнюка, А. Колота, Г. Кулікова, Л. Лісогор, І. Петрової [2-6] та інших. Вчені досліджують питання досягнення рівноважного стану на ринку праці, оптимальну кількість працівників, роль інвестиційно-інноваційної діяльності у забезпеченні зайнятості.

Питанням вдосконалення інструментів державного регулювання зайнятості та створення нових робочих місць займалися такі вчені, як В. Бевз, І. Бондар, Л. Ткаченко [7-8] та інші. Зазначені науковці зосереджували увагу на проблемах та перевагах створення нових робочих місць та підкреслювали необхідність розробки заходів щодо забезпечення високопродуктивної зайнятості.

Питання щодо методичних підходів розрахунку кількості нових робочих місць на національному рівні розглядали у своїх працях С. Кожем'якіна, С. Мазуров [9] та інші.

Проте питання визначення вартості створення нових робочих місць та їх вплив на власні доходи об'єднаних територіальних громад залишаються недостатньо вивченими. Це обумовлює необхідність здійснення системного дослідження щодо визначення вартості створення нових робочих місць, та їх вплив на рівень самодостатності об'єднаних територіальних громад.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методичного підходу до визначення вартості створення нових робочих місць у об'єднаних територіальних громадах та їх вплив на рівень самодостатності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах розрахунок вартості створення нових робочих місць є вкрай необхідним, оскільки фінансові ресурси є обмеженими. Економічний суб'єкт приймає рішення, порівнюючи «витрати-вигоди», тобто на користь створення нового робочого місця тільки в тому випадку, якщо вигоди від нього будуть вищими, ніж витрати на його створення. Щоб обґрунтувати доцільність створення робочого місця, необхідно розрахувати його вартість.

В національній економіці у 2002 р. були прийняті певні нормативи, які визначають вартість створення одного робочого місця залежно від сфери діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок вартості одного робочого місця за сферами, 2016 р.

Сфера зайнятості	Вартість одного робочого місця з нормативами, тис. грн (2002 р.)	Вартість одного робочого місця із врахування інфляції, тис. грн (2016 р.)
Сільське господарство	150,2	169,7
Торгово-обслуговуюча	18,05	20,4
Соціальна (освіта, охорона здоров'я, культура)	70,7	79,9

Джерело: складено автором за даними [10]

В таблиці 1 нами виокремлено сільське господарство, торгово-обслуговуючу сферу та соціальну, враховуючи загальноприйнятну структуру зайнятості в об'єднаних територіальних громадах.

Для того, щоб привести у відповідність вартість 2002 р. до 2016 р. використаємо показник рівня інфляції (табл. 2)

Таблиця 2

Визначення рівня інфляції, 2016 р.

Рік	Рівень інфляції, %
2003	108,2
2004	112,3
2005	110,3
2006	111,6
2007	116,6
2008	122,3
2009	112,3
2010	109,1
2011	104,6
2012	99,8
2013	100,5
2014	124,9
2015	143,3
2016	112,4
середній рівень інфляції (середнє геометричне)	113,0

Джерело: складено автором за даними [11]

На основі даних таблиці 2 визначаємо середній рівень інфляції як середнє геометричне, яке дозволяє гармонізувати низькі і високі значення показника інфляції за роками. Таким чином отримали вартість створення одного робочого місця у 2016 р. із врахування інфляції: у сільському господарстві – 169,7 тис. грн, у торгово-обслуговуючій сфері – 20,4 тис. грн та у соціальній – 79,9 тис. грн.

Для практичного визначення вартості створення нових робочих місць та їх вплив на самодостатність громад розглянемо зайнятість на прикладі 4-х об'єднаних територіальних громад Запорізької області: Смирновська сільська громада, Гірсівська сільська громада, Веселівська селищна громада, Водянська сільська громада (табл. 3).

Дані таблиці 3 показують, що найбільша кількість зайнятих спостерігається у сільському господарстві, наступне місце посідає торгово-обслуговуюча галузь та на останньому місці – соціальна.

В якості ідеальної моделі розглядаємо 95% зайнятості. Оскільки, за визначення Міжнародної організації праці (МОП), будь-яка економічна система, в тому числі громада характеризується природним рівнем безробіття, яке складає 5-6%, тому зайнятість буде складати 94-95%. Ми розглядаємо максимальне значення 95% (табл. 4).

Найбільше відхилення від «ідеальної» моделі спостерігається у Веселівській селищній громаді – 1544 особи та Смирновській сільській громаді – 1531 особа (табл. 4).

Визначимо розрахункову кількість нових робочих місць об'єднаних територіальних громад (табл. 5).

Таблиця 3

Зайнятість населення громади за видами за сферами

№ з/п	Громада	Працездатне населення (робоча сила), осіб	Зайняті		Сфера зайнятості населення		
			осіб	% від загальної кількості працездатного населення	Торговельно-обслуговуюча сфера	Сільське господарство	Соціальна сфера
1	Смирновська сільська громада	2275	630	28	146	472	12
2	Гірсівська сільська громада	1432	716	50	194	408	114
4	Веселівська селищна громада	5928	4088	69	2132	1401	555
6	Водянська сільська громада	1465	1010	69	374	505	131

Джерело: складено автором за даними [12-13]

Таблиця 4

Реальна та «ідеальна» зайнятість населення об'єднаних територіальних громад

№ з/п	Громада	Зайнятість, осіб	«Ідеальна» зайнятість	Відхилення, осіб D_i
1	Смирновська сільська громада	630	2161	1531
2	Гірсівська сільська громада	716	1360	644
3	Веселівська селищна громада	4088	5632	1544
4	Водянська сільська громада	1010	1392	382

Джерело: розраховано автором самостійно

Таблиця 5

Розрахункова кількість нових робочих місць об'єднаних територіальних громад

Сфера зайнятості населення, % E_i			Розрахункова кількість нових робочих місць, Q_p		
Торговельно-обслуговуюча сфера	Сільське господарство	Соціальна сфера	Торговельно-обслуговуюча сфера	Сільське господарство	Соціальна сфера
23	75	2	355	1147	29
27	57	16	175	367	103
52	34	14	805	529	210
37	50	13	141	191	50

Джерело: розраховано автором самостійно

У таблиці 5 розраховано рівень зайнятості за сферами у відсотках від загальної кількості зайнятих. На основі розрахунків таблиці 4 було визначено кількість робочих місць, які потрібно створити у кожній громаді для досягнення «ідеального» стану. У нашому дослідженні розрахункова кількість нових робочих місць визначається:

$$Q_p = D_i \cdot \frac{E_i}{100\%}, \quad (1)$$

Q_p – розрахункова кількість нових робочих місць;

D_i – дефіцит (відхилення від «ідеальної» моделі) у кількості зайнятих;

E_i – зайняті у i -й сфері, у %.

Тобто передбачається, що у кожній сфері потрібно створити таку кількість нових робочих місць, котра відповідає структурі зайнятості, яка склалася у громаді.

Наступним кроком є визначення вартості створення нових робочих місць у об'єднаних територіальних громадах за сферами зайнятості (табл. 6).

Таблиця 6

Вартість створення нових робочих місць

№ з/п	Громада	Розрахункова кількість нових робочих місць			Загальна вартість створення робочих місць для досягнення «ідеального» стану, тис. грн			
		Торговельно-обслуговуюча сфера	Сільське господарство	Соціальна сфера	Торговельно-обслуговуюча сфера	Сільське господарство	Соціальна сфера	Всього, тис. грн
1	Смирновська сільська громада	355	1147	29	7236,1	194664,8	2329,6	204230,5
2	Гірсівська сільська громада	175	367	103	3560,3	62307,8	8194,8	74062,9
3	Веселівська селищна громада	805	529	210	16415,7	89763,9	16738,1	122917,7
4	Водянська сільська громада	141	191	50	2882,5	32388,4	3954,7	39225,7

Джерело: розраховано автором самостійно

На основі проведених розрахунків можна визначити обсяг збільшення власних доходів об'єднаної територіальної громади за рахунок створення нових робочих місць (табл. 7).

Таблиця 7

Вартість створення нових робочих місць

№ з/п	Громада	Зайнятість, осіб	Відхилення, осіб	Власні доходи, млн грн	Власні доходи на 1 зайнятого, млн грн	Додатковий обсяг власних доходів, млн грн	Всього власних доходів («ідеальна модель»), млн грн
1	Смирновська сільська громада	630	1531	5,2	0,0083	12,6	17,8
2	Гірсівська сільська громада	716	644	10,7	0,0149	9,6	20,3
3	Веселівська селищна громада	4088	1544	54,2	0,0133	20,5	74,7
4	Водянська сільська громада	1010	382	5,5	0,0054	2,1	7,6

Джерело: розраховано автором самостійно

Результати розрахунків у таблиці 7 показують, що за рахунок створення нових робочих місць у громад є можливості збільшити власні доходи, а саме: Смирновська сільська громада – на 12,6 млн грн (242,3%), Гірсівська сільська громада – на 9,6 (89,7 %), Веселівська селищна громада на 20,5 (37,8 %), Водянська сільська громада – 2,1 (38,2 %).

Збільшення власних доходів сприяє зменшенню дефіциту бюджетів об'єднаних територіальних громад (табл. 8).

Таблиця 8

Збільшення власних доходів за рахунок створення нових робочих місць

№ з/п	Громада	Власні доходи, млн грн	Всього власних доходів («ідеальна модель»), млн грн	Витрати, млн грн	Дефіцит, млн грн («реальна модель»)	Дефіцит, млн грн («ідеальна модель»)
1	Смирновська сільська громада	5,2	17,8	27,1	21,9	9,3
2	Гірсівська сільська громада	10,7	20,3	20,3	9,6	0
3	Веселівська селищна громада	54,2	74,7	68,5	14,3	-6,2
4	Водянська сільська громада	5,5	7,6	10,2	4,7	2,6

Джерело: розраховано автором самостійно

В результаті створення нових робочих місць збільшується обсяг власних доходів об'єднаних територіальних громад, і, відповідно, зростає рівень їх самодостатності (рис. 1).

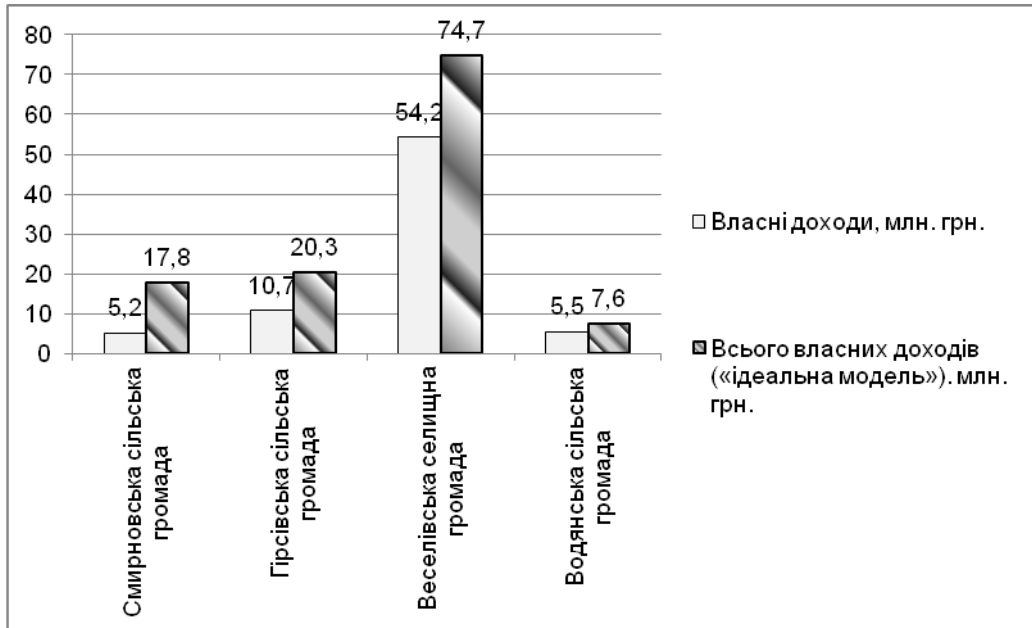


Рис. 1. Власні доходи об'єднаних територіальних громад за реальною та «ідеальною» моделлю

Джерело: побудовано автором самостійно

Розрахунки, представлені у таблиці 8 та на рисунку 1 показують, що внаслідок створення нових робочих місць зростає обсяг власних доходів громади, і, відповідно, зменшується дефіцит бюджету. Так, наприклад, за рахунок додаткової зайнятості дефіцит бюджету у Смирновській сільській громаді зменшився з 21,9 млн грн до 9,3 млн грн, тобто на 57,5 %, а у Водянській з 4,7 млн грн до 2,6 млн грн – 44,7 %. Ще кращих результатів досягли Гірсівська сільська громада, в якій витрати дорівнюють доходам та Веселівська селищна громада, що має профіцит 6,2 млн грн.

Висновки з проведеного дослідження. В результаті проведеного дослідження можна підсумувати, що створення нових робочих місць в об'єднаних територіальних громадах є вкрай необхідним, оскільки не тільки вирішує проблему зменшення рівня безробіття, а й підвищує рівень самодостатності. При цьому вартість створення нових робочих місць є меншою, ніж обсяг додаткових власних доходів, які утворюються внаслідок збільшення зайнятості. Тобто позитивним наслідком є фінансова самодостатність громади. Крім того, підвищення рівня зайнятості зменшує ймовірність виникнення негативних соціальних наслідків. З точки зору громади, створення нових робочих місць сприяє збалансованості ринку праці та можливості підвищення рівня заробітної плати.

Таким чином, оцінка вартості створення нових робочих місць об'єднаних територіальних громад підтвердила доцільність їх створення для підвищення рівня самодостатності та добробуту населення громади.

Література

1. Станом на 1 січня в Україні створено 665 об'єднаних територіальних громад. Голос України, 24.01.2018. – URL: <http://www.golos.com.ua/article/298879> <http://www.golos.com.ua/article/298879>. (дата звернення: 27.01.2018).
2. Близнюк В. В. Український ринок праці: історичні виклики та нові завдання. *Український соціум*. 2016. № 3(58). С. 58–70.
3. Розвиток соціально-трудої сфери України: теорія, практика, перспективи: кол. моногр. / за ред. І. Л. Петрової, В. В. Близнюк; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2016. 326 с.
4. Соціально-трудої відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку: монографія / А. М. Колот, І. Ф. Гнибіденко, О. О. Герасименко та ін. ; за наук. ред. А. М. Колота, І. Ф. Гнибіденка. Київ: КНЕУ, 2015. 295 с.
5. Куліков Г. Мотивація створення нових робочих місць як чинник підвищення ефективної зайнятості населення. *Україна: аспекти праці*. 2012. № 6. С. 11-18.

6. Лісогор Л. С. Конкурентність ринку праці: механізми реалізації: монографія. Київ: Ін-т демографії та соц. досліджень, 2005. 168 с.
7. Бондар І. К., Соколенко Н. А. Державне регулювання зайнятості населення України. Моніторинг соціальних процесів в Україні. Київ, 1999. 428 с.
8. Ткаченко Л.Г. Вартість робочої сили: рамки конкурентоспроможності та можливості зростання в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2008. № 2(10). С. 115–124.
9. Кожем'якіна С.М., Мазуров С.А. Методичні підходи до розрахунку створених робочих місць в економіці: порівняльний аналіз. *Бізнес-інформ*. 2017. № 8. С. 173-177.
10. Про затвердження Нормативів вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки. Нормативи вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0628-02>.
11. Сводная таблица индексов потребительских цен за последние годы (%). URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 27.01.2018).
12. Інвестиційний потенціал об'єднаних територіальних громад Запорізької області. URL: <http://investment.zoda.gov.ua/Communities>. (дата звернення: 27.01.2018).
13. Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України. Громади. URL: <http://decentralization.gov.ua/gromada/416>. (дата звернення: 27.01.2018).

References

1. As of January 1, in Ukraine, 665 united territorial thunders have been create, *Holos Ukrainy*, 24.01.2018, available at: <http://golos.com.ua/article/298879> <http://www.golos.com.ua/article/298879> (access date January 27, 2018).
2. Blyzniuk, V.V. (2016) "The Ukrainian Labor Market: Historical Challenges and New Challenges", *Ukrainskyi sotziium*, no. 3(58), pp. 58–70.
3. Petrova, I.L. and Blyzniuk, V.V. (2016) *Rozvytok sotsialno-trudovoi sfery Ukrainy: teoriia, praktyka, perspektyvy* [Development of the social and labor sphere of Ukraine: theory, practice, perspectives], DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy», Kyiv, Ukraine, 326 p.
4. Kolot, A. M., Hnybidenko, I. F., Herasymenko, O.O. et al. (2015), *Sotsialno-trudovi vidnosyny zainiatosti: suchasni tendentsii, vyklyky, shliakhy rozvytku* [Social Labor Relations of Employment: current trends, challenges, ways of development], KNEU, Kyiv, Ukraine, 295 p.
5. Kulikov, H. (2012), "Motivation to create new jobs as a factor in increasing the effective employment of the population", *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 6, pp. C. 11-18.
6. Lisogor, L.S. (2005), *Konkurentnist rynku pratsi: mekhanizm realizatsii* [Competitiveness of the labor market: mechanisms of implementation], In-t demohrafii ta sotsiolohichnykh doslidzhen, Kyiv, Ukraine, 168 p.
7. Bondar, I.K. (1999), *Derzhavne rehuliuвання zainiatosti naseleння Ukrainy. Monitorynh sotsialnykh protsesiv v Ukraini* [State regulation of employment of the population of Ukraine. Monitoring of social processes in Ukraine], Kyiv, Ukraine, 428 p.
8. Tkachenko, L.H. (2008) "Cost of labor: a framework for competitiveness and growth opportunities in Ukraine", *Demogrsfiia ta sotsialna ekonomika*, no. 2(10), pp. 115–124.
9. Kozhemiakina, S.M. and Mazurov, S.A. (2017) "Methodical approaches to the calculation of created jobs in the economy: a comparative analysis", *Biznes-inform*, no. 8, pp. 173-177.
10. On the approval of the Norms for the cost of creating a single workplace in various sectors of the economy. Standards for the cost of creating one job in different sectors of the economy, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0628-02>. (access date January 27, 2018).
11. Summary table of consumer price indices in recent years (%), available at: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/> (access date January 27, 2018).
12. Investment potential of the combined territorial communities of the Zaporizhzhya region, available at: <http://investment.zoda.gov.ua/Communities>. (access date January 27, 2018).

Стаття надійшла до редакції 02.02.2018 р.

Рецензент: д.е.н., професор Запорізького національного університету Л.А. Горошкова